

הוריי

הם לא סיפרו הרבה על עצמם ועל תולדותיהם, ואני לא שאלתי כאשר עוד ניתן היה. זה אופייני לדור שלנו, "דור ראשון לגאולה", שמה שבא מ"הגולה" אינו כה חשוב, ואנו הצברים מלכי הארץ. אבל הרי הורינו הם שעשו את המהפך, עזבו את הגולה ועלו ארצה ובנו והקימו ויסדו, ואנו טופחנו על ידם ככל שיכלו. הם השקיעו בנו את המיטב, גם כאשר להם עצמם נמצאה פרנסה בקושי.

אמי, מלכה בהט (בעבר בוכהלטר) לבית ביטרמן, נולדה ב-1902 בעיירה סקאלה שעל גדות הנהר בוג שבגבול גליציה-אוקראינה להוריה אברהם ביטרמן וזלדה לבית הנדל. היא הייתה הבכורה ואחריה נולדו אחותה מרים ואחיה משה. שלושתם עלו ארצה באותן שנים לערך ובשנות השלושים גם הביאו את הוריהם, שאותם עוד זכיתי להכיר, דבר לא מובן מאליו באותן שנים. היו ילדים שלא הכירו את סביהם וסבותיהם, שכן אלה נותרו בגולה וברובם לא שרדו את השואה. על ילדותה לא הרבתה אמי לספר. כיוון שגליציה השתייכה באותן שנים לאימפריה האוסטרו-הונגרית של פרנץ-יוזף, לימודיה בבית הספר היו בגרמנית, וזה נתן לה יתרון מסוים. במשך כל חייה קראה גרמנית וגם דיברה היטב שפה זו. אך עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ב-1914, והיא בת עשר, פסקו לימודיה והחלו נדודים של המשפחה עקב המלחמה. אבי המשפחה, סבי אברהם, נותק מהמשפחה, שכן המלחמה תפסה אותו באמצע נדודי עבודה. האם ושלושת ילדיה עברו את כל אותן ארבע שנים בטלטולים, שכן אזור הגבול היה מועד לפורענות ועבר כמה פעמים מיד ליד. אמי כאחות הבכירה סייעה ככל יכולתה לאם בטיפול באחותה ובאחיה הצעירים. זה כל מה שסיפרה על ילדותה.

אבי, יצחק בהט (בוכהלטר) נולד בעיירה סמוטריץ' שליד העיר קמניץ-פודולסק באוקראינה בשנת 1897 כבן הצעיר במשפחה. היה לו אח בכור, נחמיה, וחמש אחיות ביניהם. על משפחתו ידוע לי מעט. אביו ניסן נפטר בגיל צעיר. אחיו הבכור נחמיה היגר לארצות הברית והיה פרוץ בלוס אנג'לס. אמו וחמש אחיותיו נספו בשואה. מכל משפחתו שמר על קשר כלשהו עם האח, שאחרי השואה היה קרובו היחיד, ואחר כך עם צאצאיו. בילדותי ביקר הדוד נחמיה בארץ וגם הביא לנו פטפון וכמה תקליטים, וכן הביא לי צעצועים: מכונת שדיוושת והסעתי, וקורקינט. פרט יחיד שסיפר אבי על השנים שאחרי מלחמת העולם הראשונה, שעבד שנה אחת עם שלמה אנסקי (מחבר "הדיבוק") בסיוע לפליטים יהודים שנותרו חסרי בית לאחר המלחמה.

על הקשר בין הוריי ידוע לי רק המעט שסיפרו לי: כיוון שהיו בני ארצות שונות, אבי היה מגיע רכוב על סוס, חוצה את נהר הבוג, ששימש כגבול בין אוקראינה לפולין, ומחזר אחרי אמי. שניהם היו חברים בתנועת החלוץ. משנתמסד הקשר ביניהם, החליטו לעלות ארצה ב-1925. הם חצו גבולות בהסתר והגיעו לרומניה, שם ישב אבי חודש במאסר בגלל חציית הגבול הלא-חוקית, ובנמל קונסטנצה עלו על אוניה שהובילה אותם לארץ-ישראל. אני מניח שירדו בנמל יפו, כמו כל החלוצים. הם נמנו על ראשוני העלייה הרביעית. ראשיתם בארץ הייתה בהרצליה הצעירה. לפי סיפוריהם חיו בקבוצה של שמונה חלוצים, ואמי אישה יחידה ביניהם, בצריף על הגבעה שבה נבנה בהמשך מגדל המים. אחר כך עברו לתל-אביב ובה חיו עד מותם.

בארץ עבדה אמי כל השנים בתפירה. היו לה ידיים טובות ונחשבה כעובדת טובה. תחילה עבדה כתופרת-בית אצל משפחות ששכרו אותה יומית, דבר מקובל באותן שנים. לי זכור מילדותי שעבדה בתפירת חלוקים וסינרים לבית החולים "הדסה", ואחר כך בקופת-חולים במשך שנים, משם גם יצאה לגמלאות.

אבי עבד כפקיד, תחילה בחברת הביטוח "הפניקס" ואחר כך במוסדות ההסתדרות. בשנות מלחמת העולם השנייה עבד כמנהל סניף של "משען" ברחוב שפר. אחרי המלחמה עמד במועצת פועלי תל-אביב בראש המחלקה לחיילים משוחררים ונכים. בהמשך עמד בראש המחלקה לגהות ולבטיחות, ומשם גם יצא לגמלאות.

בשנות הארבעים עשו הוריי ניסיון להשתלב בקיבוץ עירוני. הם הצטרפו לקבוצת "גל" שבצפון תל-אביב, שהפכה בהמשך לקיבוץ העירוני "אפעל". אך הניסיון לא עלה יפה. בקבוצת "גל" גרנו בשנים 1943-1947 וב"אפעל" הם גרו עוד שנתיים (אני כבר למדתי אז ב"מקוה ישראל") עד שחזרו לתל-אביב. שניהם היו חברים ב"הגנה", כמו רוב בני דורם. מזה זכור לי שאבי יצא פעם לקורס ואמי גויסה לשרשרת שמירה על חוף תל-אביב עם בוא אוניית

מעפילים, כדי שהבריטים לא יעצרו אותם. מצאתי רשימה על פעולתם לאחר שיצאו לגמלאות, והיא מובאת להלן בקיצורים.

מצבא ניקולאי עד לדוב"ב

ותיקים מכל השדרות מתנדבים לשמירה ועבודה בספר

מאת מנחם רהט

פורסם ב"מעריב" ביום 26.9.1969

בצעירותו היה יצחק בהט קצין בצבאו של הצאר ניקולאי ונלחם תחת דגלו במלחמת העולם הראשונה. כשעלה ארצה הצטרף לשורות ההגנה וזכה בשל פעילותו זו בעיטור על"ה. עתה, משהגיע לגיל שבעים ושתיים, סבור היה כי תם תפקידו הביטחוני. אך לאחרונה שוב נקרא ללבוש מדים ולצאת לשמירה ולעבודה ביישובי הספר לאורך גבול הצפון.

"מה לעשות?" – מתחייך הסב, היודע לתבל דבריו בהומור דק והשופע חיוניות ופעילות שאינם מתיישים עם גילו הקשיש. "אני אמנם פנסיונר, ולמלחמת ששת הימים לא לקחו אותי, אבל כנראה שעדיין זקוקים לי".

סבא בהט הגיע יחד עם רעייתו מלכה בת הששים ושבע למושב דוב"ב – במסגרת התנדבותם למפעל למ"ס (לוחמי המדינה לספר), שבא לסייע ליישובי הצפון בפעילות הביטחונית השוטפת, אלא שכאשר הגיעו מלכה ויצחק בהט לדוב"ב נתברר להם כי במקום לסייע למושב, הריהם מסתייעים מעצם העובדה כי יש צורך בהם; במקום לעודד את מתיישי הספר, נמצאו מעודדים על-ידי מארחיהם.

תפקיד "אם הבית" במחזור שעם אנשיו נפגשו בדוב"ב, הוטל על מלכה בהט, ילידת גליציה ותושבת תל-אביב מזה ארבעים וחמש שנה. עד צאתה לגמלאות הייתה מחסנאית בקופ"ח במחוז המרכז. "לפני קום המדינה אמנם הייתי חברה ב"הגנה" אך מאז לא נגעתי בכלי-נשק. לפני שבאנו לכאן ערכו לנו היכרות מחודשת עם הנשק האישי שלנו ואף יצאנו למטווח. מה אגיד לך? השגנו תוצאות לא רעות".

בעלה, יצחק בהט, עדיין נהנה להיזכר בימי שירותו בצבאו של הצאר ניקולאי. שנים ספורות אחר מלחמת העולם הראשונה עלה ארצה ועסק במלאכות הרבה, עד שנתקבל לעבודה במועצת פועלי תל-אביב. "ניהלתי שם את המחלקה לביטוח סוציאלי ועזרה הדדית, ואחר שלושים ושתיים שנות עבודה פרשתי לפנסיה. עכשיו, כפי שעניין רואות, הגיע הפנסיונר ממועצת פועלי תל-אביב לדוב"ב".

סבא בהט לא ביקר מעולם באזור גבול הצפון, אף כי שמע על האירועים הסוערים שפקדו אזור זה באחרונה. "עכשיו סוף-סוף ניתנה לי ההזדמנות להכיר מקרוב אזור זה, ואני חייב להדגיש כי לא ציפיתי למצוא כאן מטעים פורחים, דירות נאות, יישובים משגשגים ואנשים כל-כך נפלאים. האנשים הם ממש נפלאים. חיים על הגבול ממש, ואינם חוששים מקרבתו היתירה. פלא הוא בעיני כיצד התאקלמו הללו והכו שרשים באזור זה".

עיקר תפקידם של אנשי למ"ס ביישובי הספר הוא תגבור השמירה על היישוב בשעות הלילה. מדי ערב הם שומרים שש שעות תמימות – משבע בערב עד אחת בלילה. אחרי שעה זו עולים המתנדבים על משכבם, ומפקידים את השמירה בידי תושבים מקומיים.

